

Кой се страхува от Неда?

Милен Радев

Точно преди една година, още под впечатлението на смъртта на Неда Ага Солтани написах тези редове. Повтарям текста в нейна памет и в памет на другите избити младежи от техранския тоталитарен ислямски режим.

M.P.

Кой се страхува от Неда?

Милен Радев

Кога за последен път пред очите ви е издъхвал застрелян с куршум дум-дум човек? Ставали ли сте свидетел на смъртната му мъка, виждали ли сте отблизо как вместо последни думи, от устата бликва кървав поток, а впереният му във вас поглед замръзва и животът напуска завинаги телесната обвивка?

На мен и на десетки хиляди хора по цял свят това ни се случи в събота вечер. Пред очите ни, благодарение на изумителните способности на модерната техника и комуникация, издъхна едно младо и красиво иранско момиче. Издъхна в ръцете на баща си, който не преставаше да се кае и, както по-късно се разбра, да я призовава «Не се страхувай, дъще! Остани при мен, Неда!»

Неда обаче, застреляна от снайперист на силите за сигурност на техранския режим, си отиде пред очите ни и ни остави безмълвни, покъртени, разярени.

Три дни видеоклипът, заснет с GSM-а на анонимен демонстрант се намира в мрежата. Той се разпространява от човек на човек, обикаля глобуса и вече се превръща в най-силното възможно визуално послание, свидетелстващо за безчовечността на режима на аятоласите в Иран.

Само минути след качването на клипа, той бе споделен и с българските потребители на форума [Де зората](#). Три дни обаче трябваше да минат преди утвърдените, "академични" световни медии и агенции да се осмелят да заговорят за него, за така конкретната и съ-преживяна смърт на горещия техрански асфалт.

Къде бяха големите медии?

В събота през нощта и в неделя Световната служба на Би Би Си, CNN, авторитетните немски медии, които следя, продължаваха да се надпреварват със съобщения за «сблъсквания» в Техеран, за многобройни ранени и за «жертви», но винаги с уговорката, че това била «непотвърдена от независими източници» информация, че тъй като достъпът на техните журналисти бил блокиран от властите, не бивало да се прибързва със заключенията и изводите...

По същото време, когато със средствата на Facebook, Twitter и на безброй други независими платформи свидетелства от първа ръка обикаляха света и показваха на всеки, решил да се откаже от сладката си дрямка и спестил си омекването на мозъка пред поредния ТВ-сериал, издевателствата на ислямистките опълченци и жандармерията, по същото това време солидните медии се упражняваха в общи многословни коментари, игнорирайки почти напълно раздиращите сърцето и бунтуващите ума картини на любителите-репортери от Техеран.

Дори YouTube многократно сваляше без смислено редакционно обяснение клипа за Неда и подобни записи, запечатали завинаги смъртната мъка на други жертви на тоталитарния ислямски произвол. Само настойчивостта на хиляди потребители и постоянното качване на нови места на видеоклиповете, осигури кратка, «неверифицирана», но разбираема и убедителна за всеки, участвал в подобни улични събития информация.

С наивна слепота за обречеността на такава тактика CNN и Би Би Си до последно отказват достъп до своите сайтове за най-драстичните свидетелства на терора в Техеран. Едва днес сутринта «Шпигел» отдели малко място в коментарните си колони за «случая Неда» и за вихъра, с който този клип заплашва да отнесе приемания като неоспорима даденост информационен монопол на големите агенции.

Намираме се в преломно време.

Световните информационни мастодонти с техните безкрайни финансови и технически възможности не от вчера треперят пред възможностите на необвързаната с правителствени и икономически интереси гражданска журналистика. Сковани в неадекватни на новото време журналистически канони и в десетилетни предубеждения, все по-тежко повратливи и трудно криещи своите собствени задкулисни зависимости, медийните гиганти са на път да загубят своя монопол за бърза и достоверна информация. А когато пред лицето на очевидния за всеки здравомислещ човек избран фарс в Иран в тях все още четем многоучени умувания за това дали и доколко демократични и честни са били президентските избори в Иран тогава и всяка претенция за сериозност започва да изглежда комична.

Кой се страхува от Неда?

Милен Радев

Реализацията на най-същински демократичното право на гражданите – да произвеждат и разпространяват без филтър новини от своето непосредствено социално битие заплашва традиционната, утвърдена конструкция за създаване и управляване на световно обществено мнение. Формите на съпротива срещу информационното самоопределение са най-различни. Те стигат от куршума дум-дум до игнорирането, злепоставянето и клеветата.

За щастие тези дни показват, че съвременната техника не позволява дори на тоталитарен режим като Техеранския да прекъсне изцяло връзките със света. Това със сигурност се регистрира с внимание в Пекин. Където вече предчувстват и силно треперят. Почти толкова, колкото в медийния истаблишмънт, в ръководните етажи на CNN, Би Би Си и Ройтерс.

А как ли е в София?

22.06.2009 г.